

העותר: יש דין - ארגון מתנדבים לזכויות אדם, ע"ר מס' 58-04426-22
באמצעות עו"ד רוני פלי (מ"ר 69322) ו/או עו"ד ליאור צור ו/או
עו"ד פאדיה קוואסמי ו/או עו"ד ג'ומאנה שדאד כולם מטעם יש
דין – ארגון מתנדבים לזכויות אדם, רח' דוד חכמי 12, תל אביב-
יפו, טל': 054-2199808, דוא"ל: ronip@yesh-din.org

- נ ג ד -

המשיבים: מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית
משטרת ישראל – מחוז שי

באמצעות ב"כ מפרקליטות המדינה, משרד המשפטים, שדרות
וולפסון 2, קריית הממשלה ע"ש דוד בן-גוריון, ירושלים, ת"ד
49029, מיקוד 9149001, פקס': 02-6467011

עתירה דחופה למתן צו על תנאי ובקשה לדיון דחוף

בית המשפט הנכבד מתבקש ליתן צו על תנאי, המופנה אל המשיב 1, ומורה לו לבוא וליתן טעם:

א. מדוע לא יפרסם פרטי קשר, בעברית ובערבית, של גורמים רלוונטיים לטיפול בפניות דחופות, אשר זמין בכל ימי השבוע ובכל שעות היממה, כבר לתקופת המסיק הנוכחית.

ב. מדוע לא יגדיר גורם צבאי אשר תפקידו וסמכותו הינם מתן מענה לעניינים דחופים ולפגיעה בזכויות תושבים מוגנים בהן נדרש מענה מיידי, וכן תכלול הטיפול באירועים בשטח, כולל המענה הנדרש במקרי חירום בין הכוחות מטעם המשיב 1 לשוטרי המשיבה 2, במשך כל ימות השנה ולא רק בעונת המסיק.

ואלה נימוקי העתירה והבקשה לדיון דחוף

1. אלו ימי מסיק הזיתים בשטחי הגדה המערבית. עונת המסיק בת שבועות ספורים, שראשיתה עם הבשלת הזיתים, בראשית אוקטובר, וסופה עם בוא הגשמים. מאחר שלא ניתן לדעת מתי בדיוק יתחילו הגשמים, ישנה שאיפה לסיים את המסיק מוקדם ככל האפשר.

2. כפי שיפורט להלן, ריבוי האירועים אשר בהם נמנעת האפשרות של חקלאים פלסטינים למסוק את יבול הזיתים, בשבועות שחלפו מאז תחילת העונה, והעדר המענה לאירועים הללו, מעלים חשש ממשי כי בפועל גם עונת המסיק הזו לא תתקיים, כמו שתי העונות שקדמו לה.

3. המשיבים אמנם מצהירים כי הם מחוייבים לאפשר את קיום המסיק אך ההצהרות הללו אינן מגובות במעשים. כפי שיפורט להלן, במענה המשיבים לבקשת העותר כי ימסרו פרטי קשר של הגורמים האמונים על טיפול בבעיות דחופות שעולות מהשטח, נמסר כי פניות אליהם בענייני אלימות של אזרחים ישראלים צריכות להיות באמצעות מוקד 100 של המשיבה 2, ומטלפונים המחברים לספק פלסטיני באמצעות קו ייעודי המאויש במוקדן יחיד, ואם מבקשים לפנות למשיב 1, בעניינים שאינם בסמכותה של המשיבה 2, הרי שפלסטינים אמורים לפנות למת"ק הפלסטיני, ופעילים, עובדי ארגונים ועורכי דין המסייעים להם צריכים לפנות בכתב לכתובת הדוא"ל הכללית של המינהל האזרחי. מאז תחילת המסיק ניסו חקלאים ונציגי העותר לפנות באמצעות הגורמים אשר פורטו בתשובת המשיבים, ומוצאים פעם אחר פעם כי אלה אינם אפקטיביים. תמציתן של טענותינו הן כי במוקד 100 של המשיבה 2 אין כמעט מענה בערבית; גם אם הפונה דובר עברית, במקרים רבים לא מגיעה עזרה, ופונים שניסו לפנות למספר הטלפון הייעודי ולהשאיר הודעה לא נענו. באשר לעניינים שאינם בסמכות המשיבה 2, כמו אירועים בהם מעורבים לובשי מדים, מניעת גישה לאדמות ללא צווים, אירועים בשטחי B וכיוצא באלה, פנייה באמצעות דוא"ל אינה יעילה, והפניות של העותר לא זכו אפילו לאישור קבלה, וממילא זוהי אינה דרך לטפל באירועים דחופים. בפועל, המשיבים אינם זמינים ואינם נגישים ואינם מגלים מיהם הגורמים שבאחריותם לטפל באירועים הרבים שקורים בשטח.

4. בשל הזמן הקצר שנותר עוד לעונת המסיק הנוכחית, ובשל מניעה נרחבת של גישה לאדמות, התקיפות החוזרות של המוסקים, פגיעה בעצים והיקף נרחב של גניבת יבול אשר לא זוכים למענה, נוצרת דחיפות בשמיעת עתירה זו בהקדם. על כן מתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע דיון דחוף בעתירה.

א. הצדדים

5. העותר, ארגון יש-דין, הינו ארגון מתנדבים לזכויות אדם. הארגון פועל למען הגנה על זכויות האדם של הפלסטינים בגדה המערבית הכפופים לשלטון הכיבוש הצבאי הישראלי. הארגון מתעד מקרים שבהם ישראל אינה מיישמת את חובתה על פי עקרונות המשפט הבינלאומי להגן על הפלסטינים, ומפעיל לחץ ציבורי ומשפטי על רשויות המדינה כדי שאלו יספקו הגנה זו. יש דין פועל מאז הקמתו, זה חמש עשרה שנים, בשני מישורים עיקריים: סיוע וייצוג של פלסטינים תושבי הגדה המערבית שזכויותיהם הופרו על ידי אזרחים ישראלים או כוחות הביטחון של ישראל; ושימוש במצבור המקרים הפרטניים כדי לזהות הפרות מערכתיות של זכויות אדם ודפוסי כשל בהתמודדות עימם ומאבק לתיקונם.

6. המשיב 1 הנו מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית ובידו מצויות כל סמכויות הניהול של השטח המוחזק על ידי מדינת ישראל בתפיסה לוחמתית וזאת בהתאם לכללי המשפט ההומניטרי הבינלאומי ולדיני התפיסה הלוחמתית.

7. המשיבה 2 היא משטרת ישראל, והיא מופקדת על אכיפת החוק בישראל ומופקדת מטעמו של המשיב 1 על אכיפת חוק על ישראלים גם בגדה המערבית.

ב. רקע – מסיק הזיתים בגדה המערבית – חובותיו של המפקד הצבאי

8. ענף הזית הינו ענף חקלאות עיקרי ומרכזי בכלכלת הכפרים הפלסטינים בגדה המערבית, ולא פחות חשוב מכך – גם בעל ממד תרבותי וחברתי משמעותי. גידול הזיתים ועיבודם מהווים מקור פרנסה עיקרי או משלים עבור משפחות רבות, והם אחד מענפי החקלאות הבודדים שנתרו יציבים לאורך השנים. מעבר לחשיבות הכלכלית, היציאה לעבודה משותפת מחזקת את קשרי המשפחה והקהילה, ומהווה חלק בלתי נפרד מזוהותם התרבותית והקהילתית של הפלסטינים בגדה המערבית.
9. כבר שנים רבות שעונת המסיק בגדה המערבית אינה מתנהלת באופן סדיר. זוהי תקופה מועדת לפורענות, בשל ניסיונות עקביים של אזרחים ישראלים למנוע את המסיק. מדי שנה נרשמות תקיפות אלימות של מוסקים פלסטינים ופגיעה ברכושם בידי אזרחים ישראלים. אלה כוללות אלימות פיזית, פגיעה בעצים, הצתות, וגניבת יבול או כלים חקלאיים.
10. במקביל, הצבא נוקט באמצעים מנהליים המגבילים או מונעים את הגישה של פלסטינים לאדמותיהם. בין האמצעים נכללים צווים לסגירת שטחים, החרמות, וכן הצבת מחסומים פיזיים קבועים או ארעיים בדרכים המובילות לאדמות פרטיות. שילוב של פעולות אלה גורם לכך שזכותם של חקלאים פלסטינים לעבד את אדמותיהם ולקיים את עונת המסיק נפגעת באופן עקבי ושיטתי.
11. מזה שנים רבות מגיעות לפתחו של בית המשפט הנכבד עתירות של תושבים פלסטינים המבקשים כי יתאפשר להם למסוק את עצייהם בבטחה. פסק הדין המנחה העוסק בהגבלת זכות הגישה של תושבים פלסטינים לאדמותיהם החקלאיות ניתן בבג"ץ 9593/04 מוראר נ' **מפקד כוחות צה"ל באיו"ש** (26/6/2006) (להלן: **עניין מוראר**). שם נקבע כי המפקד הצבאי מחויב להגן על זכות הגישה של כל תושב לאדמותיו ועל הזכות לעבד את האדמות באופן חופשי ובטוח.
12. באשר למניעת גישה לאדמות באמצעות תקיפות אלימות ופגיעה נרחבת ברכוש ע"י אזרחים ישראלים נקבע כי על המפקד הצבאי לאפשר את מימושן של זכויות התושבים המוגנים ולספק הגנה לחקלאים הפלסטינים, לגופם ולרכושם. עליו ועל הכפופים לו "לפעול בכל האמצעים העומדים לרשותם על מנת להגן על ביטחונם של החקלאים הפלסטינים המגיעים לעבודה באדמותיהם וכן עליהם לפעול על מנת להגן על זכויותיהם הקנייניות..." (פסקה 33).
13. באשר למגבלות המוטלות ע"י הצבא (צווי סגירת שטח) נקבע כי הכלל הוא כי יש לאפשר לתושבים הפלסטינים גישה חופשית לאדמותיהם החקלאיות, ואסור למנוע מהם גישה לשם "הגנה עליהם עצמם". שימוש באמצעי של סגירת שטחים לשם כך הוכר כבלתי מידתי, אלא אם מדובר במידע קונקרטי ומבוסס על סכנה ממשית ומיידית, וגם אז ההגבלה מותרת רק במידה מצומצמת ביותר – לזמן קצר ובתחום גיאוגרפי מוגבל, וכאמצעי אחרון בלבד.
14. לעומת זאת, סגירת שטחים לשם הגנה על תושבים ישראלים עשויה להיחשב מידתית, אך גם כאן על המפקד הצבאי לפעול בהיקף ההכרחי והמינימלי בלבד, לתקופות קצרות, לאחר בחינה

פרטנית של תנאי השטח ושל מידת הפגיעה בזכויות התושבים הפלסטינים. בכל מקרה, חובה לצמצם את היקף השטח ואת משך הזמן של ההגבלה למינימום הנדרש, ולהעדיף חלופות פוגעניות פחות – ובהן הקצאת כוחות לאבטחה, תיאום גישה, הנחיות מבצעיות ברורות לכוחות בשטח, סגירת כניסת ישראלים לאזורי חיכוך, וצעדים מנהליים ממוקדים כלפי מפירי חוק.

15. בניגוד להלכה שנקבעה, מנגנוני התיאום או הסדרי האבטחה במסגרתם גישה לאדמות מתאפשרת רק באישור מיוחד הפכו לכלל במקום שיהוו חריג. הכלל הוא גישה חופשית, והחריג הוא תיאום נקודתי הנובע מצורך ממשי. בנוסף, סגירת שטח חייבת להיעשות בצו כתוב כדין לפי סעיף 90 לצו בדבר הוראות ביטחון, ולא ניתן למנוע גישה על בסיס החלטות בלתי-פורמליות או בע"פ. שימוש בהוראות בע"פ מותר רק בנסיבות חירום בלתי צפויות, לפרקי זמן קצרים ומוגבלים, ולא כשגרה. אף כאשר מוטלת סגירה כדין, קיימת חובה לאפשר לחקלאים להשלים את מכלול עבודותיהם החקלאיות, לרבות המסיק "עד הזית האחרון".

16. המפקד הצבאי מחויב לוודא כי ההנחיות שנקבעו לעניין הגנת החקלאים והבטחת גישתם לאדמותיהם אינן נותרות על הנייר בלבד, אלא מיושמות הלכה למעשה בידי הכוחות בשטח. חובה זו כוללת מתן הוראות ברורות ומחייבות לחיילים ולשוטרים, פיקוח שוטף על אופן יישומן, ובירור מהיר ויעיל של כל טענה בדבר מניעת גישה שלא כדין או מחדל בהגנה על החקלאים. כן מוטלת עליו האחריות לנקוט צעדים מתקנים ולהבטיח כי מופקות מסקנות מערכתיות למניעת הישנותן של הפרות.

17. הנורמות שנקבעו בפסק הדין קיבלו ביטוי בהנחיות שפרסם הפרקליט הצבאי הראשי. גרסה של ההנחיות הללו מתפרסמת מדי שנה לקראת עונת מסיק הזית. מסמך זה מכונה "דף מידע למפקד לקראת המסיק" ובוא מפורטות ההנחיות לכוחות בשטח, העקרונות המחייבים לסגירת שטחים ואכיפת חוק. נכון לכתובת שורות אלה אין בידי העותרות את דף המידע למפקד לשנת 2025, שככל הנראה טרם הופץ. עם זאת, בהליכים משפטיים שונים הוגש מסמך דומה במהותו ותוכנו, שכותרתו "הבטחת גישה לאדמות חקלאיות אגב עונת המסיק - דף מידע לכוחות המת"ק" מיום 9.9.25 והוגדר כ"דף חידוד הנחיות לכוחות מטעם רמ"א". (להלן: מסמך הנחיות רמ"א)

העתק מסמך הנחיות רמ"א למסיק 2025 מיום 9.9.25 מצורף ומסומן נספח ע1

18. מסמך ההנחיות מתאר את חשיבותו של המסיק לחקלאים הפלסטינים ולחברה הפלסטינית. הוא קובע כי נקודת המוצא הינה שיש לאפשר לתושבים הפלסטינים גישה חופשית לאדמותיהם, וכי על כוחות הצבא חלה החובה להגן על הפלסטינים מפני אלימות.

א. לפי ההנחיות, אין למנוע מתושבים גישה לאדמותיהם הפרטיות אלא אם הוצא לגביהן צו סגירה צבאי תקף, החתום כדין ומצוי בידי הכוחות הפועלים בשטח. בהיעדר צו כזה, אין כל חובה לתאם מראש כניסה לשטח, ואין להרחיק חקלאים מאדמותיהם בשל היעדר תיאום. במצבי חיכוך או אלימות, החובה היא לפעול נגד הגורם התוקפן בלבד, ולא לפגוע בזכותם של בעלי הקרקע להמשיך לשהות ולעבד את אדמתם. כמו כן נקבע כי הסמכות לקבוע אם

מדובר בקרקע פרטית נתונה למת"ק הגזרתי, ועליו לערוך בירור מהיר בכל מקרה של ספק. במקרים של מחלוקת על הבעלות, יש לסגור את השטח בפני כל הצדדים עד להכרעה, ואילו באדמות שאינן פרטיות אין להורות על הרחקת אדם רק בשל שהייה בהן. הדין, כך נקבע, חייב להיאכף באופן שוויוני כלפי כלל האוכלוסיות.

ב. באשר לסגירת שטחים, ההנחיות הן שגם בשטחים הסגורים בצו, חובה לאפשר לחקלאים בעלי הקרקע להיכנס לשטחם לצורך עיבוד חקלאי או רעייה, לאחר תיאום עם המת"ק. בעת אכיפת צו סגירה נדרש הכוח להציג לתושב העתק מן הצו ולבקש את עזיבתו, והפעלת כוח מותרת רק אם סירב להתפנות לאחר הצגת צו כתוב, ובכפוף לשימוש בכוח סביר בלבד. ההנחיות מבהירות כי אין לעשות שימוש באמצעים טכנולוגיים להרחקת אנשים או בעלי חיים, ואין מקום לעיכוב אדם אלא לצורך חקירה בידי משטרת ישראל. כמו כן נאסר לתפוס או להחרים רכוש פרטי במסגרת אכיפת הצו, אלא אם שימש בפועל להפרתו.

ג. באשר לאכיפת חוק על ישראלים: במקרים שבהם קיים חשש כי ישראלים יפריעו לעבודות המסיק או לעיבוד קרקעות פרטיות של פלסטינים, מוסמך הצבא להוציא צו שטח צבאי סגור המגביל את כניסת הישראלים בלבד. אכיפת החוק במקרים אלה מסורה בעיקר למשטרת ישראל, אולם כאשר חייל עד לביצוע עבירה מצד ישראלים, חלה עליו חובה לנקוט פעולות מיידיות למניעת העבירה ולטיפול במבצעה, לרבות עיכוב החשודים והעברתם לידי המשטרה. גם כאשר האירוע מסתיים בלא נוכחות משטרתית, נדרש הכוח הצבאי לדווח עליו למשטרה, ולשתף פעולה באופן מלא עם גורמי האכיפה. ההנחיות מדגישות כי חייל איננו רשאי לעמוד מנגד לנוכח הפרות חוק מצד אזרחים ישראלים, ועליו לפעול באופן יזום למניעתן ולהבטחת מיצוי הדין עם המעורבים.

ג. טיפול באירועים אשר דורשים מענה מיידי - במסיק ובכלל - צמצום אמצעי התקשורת למשיבים

19. עד לפרוץ המלחמה הנוכחית, גם בתקופות הקשות ביותר של האינתיפאדה השנייה ואלה שבאו אחריה, הקצה המשיב גורמים שתפקידם הרשמי היה לטפל במקרים דחופים שונים שהתעוררו. מראשית שנות ה-2000, אחד הגורמים הצבאיים האמונים על הטיפול בפניות דחופות היה ה"תא ההומניטרי", הוא **המוקד ההומניטארי במינהל האזרחי**. מוקד זה היה אמון, בין השאר, למענה לבעיות דחופות שמתעוררות, למשל בכניסה לאזורים סגורים. (ראו בג"ץ 9961/03 **המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר נ' ממשלת ישראל** (5.4.2011) (פסקה 28))

20. ברווח השנים, צמצם המשיב את הנושאים בהם טיפל המוקד ההומניטרי, עד שפעילותו הופסקה לגמרי. תחתיו הפנו גורמי המשיב את הפניות הדחופות בחלק מהעניינים למת"קים, ופניות בהולות שדרשו מענה מיידי הופנו לחמ"לים החטיבתיים.

21. בנוסף, לקראת המסיק, נערכו מידי שנה מפגשים עם ארגוני זכויות אדם העוסקים בסיוע והגנה על זכויותם של התושבים המוגנים, והופצו להם דרכי התקשרות עם גורמים רלוונטיים - מספרי

הטלפון של החמ"לים ושל גורמי אכיפה אחרים - אליהם ניתן לפנות ככל הנדרש. בתגובה המקדמית של המשיב בבג"ץ 6949/19 **ראש מועצת הכפר קריות נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית**, נטען בעניין תכלית הפצת פרטי הקשר: "כל זאת, מתוך כוונה לסייע בהבטחת קיומו התקין של המסיק". בנוסף, למשך מספר שנים היה ליועמ"ש איו"ש מספר של טלפון ייעודי ששימש כקו חירום, והקצינים עשו ביניהם תורנות למענה מידי לעניינים דחופים שעלו בתקופת המסיק.

תגובת המשיב בבג"ץ 6949/19 מצ"ב ומסומנת נספח ע/2

22. אף שהיו ברשות פעילים וארגונים פרטי קשר, פניות למת"קים ולחמ"לים לא תמיד הועילו, ומידת הסיוע שניתן בעקבותיהן נגזר מרצונם הטוב של החייל או החיילת שאיתרע מזלם לענות לטלפון, או של הקצין או הקצינה שהיו במשמרת. כבר אז, החלו פעילי ארגונים, עובדי עמותות ועורכי דין לפעול כדי להשיג פרטי קשר ישירים של גורמים שונים במערכת (לדוגמה, קצינים בייעוץ המשפטי או במת"ק הגזרתי), ולפנות אליהם לעזרה כאשר הפנייה לחמ"ל או למת"ק לא הועילה.

23. כל זאת היה עד סוף שנת 2023. מעט לאחר פרוץ המלחמה, פעילים, עובדי ארגוני סיוע או עורכי דין שניסו לפנות למת"ק נענו כי נאסר על החיילים לקבל מידע מאזרחים, זאת ללא כל הפניה לגורם אחר שזה תפקידו. בחודשים הראשונים לאחר האיסור, את החמ"לים עוד איישו חיילים וקצינים אשר הכירו חלק מהפונים הקבועים, ולעיתים ליבם היה פתוח לסייע למרות האיסור החדש. אך, כדרכו של צבא, אלה שיזכרו שזה היה תפקידם בעבר, עברו תפקיד או השתחררו, וכיום מי שיתקשר לחמ"ל יתקל בהלם מוחלט בצד השני מעצם העובדה שפעיל זכויות אדם פונה לחמ"ל. עד היום, ולמרות בקשות חוזרות ונשנות, המשיב 1 מסרב לפתוח ערוצי תקשורת עימו תחת אלה שסגר, ובאופן רשמי הותיר את האפשרות לפנות אליו רק בכתב ובאמצעות דוא"ל בלבד.

24. בנוסף לגורמים שלעיל, קיימים אצל המשיב 1 שני מוקדי פניות ציבור, אך הם גם לא הוצעו ע"י המשיב 1 וממילא, הם אינם מועילים למצבי חירום. **מוקד המינהל האזרחי**, פועל רק בימים א'-ה' בשעות 08:00 עד 17:00. הניסיון מלמד שגם אם התקלה מתרחשת בשעות הפעילות של המוקד, הפניה אליו אינה אפקטיבית. פניות אל המוקדנים מתמצות פעמים רבות בבקשה לפנות באמצעות דואר אלקטרוני (כאמור – אמצעי הקשר המוצע של המשיב 1), שלעולם כמעט לא יזכה אפילו לאישור קבלה.

25. בנוסף, קיימת פונקציה המוגדרת **כקצין פניות ציבור של פיקוד מרכז**. גם הקפ"צ פעילים בשעות משרד בלבד. בימים א' -ה' בין 09:00 ל-17:00. בנסיון למצוא גורם אשר יאות לסייע בעניינים דחופים, ניסו נציגי העותר לפנות למשרד הקפ"צ מספר פעמים. מנסיונות אלו עלה כי במקרים רבים אין מענה בטלפון וגם כאשר יש, אם הקצין האחראי אינו בסביבה, החיילים כלל לא יודעים איך לסייע. נציגי העותרת לא נתקלו ולו בפעם אחת בה פניה למוקדים הללו במקרים דחופים הנוגעים לפגיעה בזכויות יסוד של תושבים מוגנים, סייעה לפתרון או היתה אפקטיבית באופן

כלשהו. בפעם היחידה בעת האחרונה בה ניסה הקצין לסייע, ניסיון זה הסתכם בקישור ליועמ"ש איז"ש, אף שהפניה לא עסקה בעניין שהיתה לגביו מחלוקת משפטית, אלא בתפקוד לקוי של הכוחות בשטח.

26. להשלמת התמונה נוסיף כי ביום 28.9.2025 התקיימה בוועדה לביטחון לאומי בכנסת ישיבה בעניין ההיערכות למסיק, לבקשת ח"כ לימור סון – הר מלך. בישיבה השתתף סא"ל חכים חליל, קצין אג"מ של המינהל האזרחי. בתשובה לשאלה של ח"כ קריב, ולשאלה נוספת של ח"כ פוגל, יו"ר הוועדה, אמר סא"ל חכים חליל שיש מוקד טלפוני שהוא חמ"ל המינהל האזרחי, שמאויש 24 שעות ביממה ופרטי הקשר שלו מפורסמים לכלל הגורמים.

חכים חליל:

במשפט, הוא מאויש 24 שעות ביממה והקצינים של המת"קים נמצאים בשיח רציף גם עם הקישור וגם עם החקלאים עצמם. יודעים מי האנשים שמגיעים, יש לנו בקצה מספרי טלפון של כולם ואנחנו יודעים לנהל איתם שיח רציף.

היו"ר צביקה פוגל:

עכשיו אני רוצה להבין משהו מכיוון שאנחנו גם ננחה את זה בסיכום של הדיון. האם לכל גורם יש אפשרות להתקשר אליכם ולהזהיר אתכם ממה שקורה עכשיו בשטח, גם חקלאים פלסטינים וגם מתיישבים יהודים? יש כזאת אפשרות?

חכים חליל:

חיובי.

את שידור הישיבה של הוועדה לביטחון לאומי מיום 28.9.2025 ואת הפרוטוקול המלא שלה ניתן למצוא בכתובת: <https://did.li/vaada28-9>

עמודי פרוטוקול הישיבה בהם דבריו של קצין האג"מ מצורפים ומסומנים נספח ע/3

27. לבקשת מר אבי דבוש, אשר נכח בישיבה, העביר לו סא"ל חכים חליל מספר טלפון של חמ"ל המינהל האזרחי, אליו התכוון בדבריו. ביום 12.10.2025, כאשר ניסתה הח"מ לפנות אל המספר האמור בעת שישראלים תועדו מוסקים בחלקתו של חקלאי מתורמוסעיא, ענה לה חייל מאוד ידידותי ומאוד מופתע, שהבהיר שאין זה מתפקידו של החמ"ל לטפל בפניות מעין אלה, וכי אין להם קשר לכוחות בשטח, והציע שתפנה לחמ"ל החטיבתי. כאשר ציינה הח"מ שהחמ"ל החטיבתי לא מוכן לדבר עם גורמים אזרחיים, התנצל החייל על שאין בידו לסייע.

28. אם כך, כיום, אין גורם צבאי בעל סמכות אשר אחריותו היא השמירה על זכויותיהם של התושבים המוגנים, ותפקידו הרשמי הוא מענה לפניות דחופות וטיפול בהן, אשר פועל כמוקד חירום משך כל שעות היממה וכל ימי השבוע. באין גורם שלוקח אחריות, בהעדר נוהל שמסדיר טיפול בבעיות דחופות, באין פרטי קשר של גורמים רלוונטיים, נדרשים ארגונים, עמותות, עורכי דין ואזרחים למצוא פתרונות אד-הוק ודרכים עקיפות ולא רשמיות לטיפול בעניינים דחופים ובבעיות יומיומיות, כגון השגת פרטי קשר ישירים של גורמים שונים במערכת (לדוגמה, קצינים

בייעוץ המשפטי או במת"ק הגזרת) ופניה ישירה אליהם. למותר לציין שבאופן טבעי, מי שפניות ציבור אינו תפקידו העיקרי לא יכול להיות זמין לכך כל הזמן, או אפילו רוב הזמן, ובמקרים רבים פניות רבות פשוט אינן נענות.

ד. כצפוי – המסיק אינו עובר חלק והרשויות אינן נגישות

29. מאז תחילת חודש אוקטובר ועד ליום 27.10.2025, תיעדו תחקירני השטח של העותרת 59 אירועים של פגיעה במסיק באופנים שונים. רשימה זו אינה כוללת את כל האירועים שהתרחשו בגדה המערבית, אלא רק את אלה שתחקירני הארגון אספו ואימתו. בנוסף לאלה, ממשיכים עובדי הארגון לטפל באירועים שאינם קשורים למסיק עצמו באופן ישיר. כדי להבהיר את הצורך במוקד זמין לפניות דחופות, נפרט כאן אודות חלק קטן מהאירועים אשר תועדו ע"י העותר בעת האחרונה, ואודות ניסיונות הטיפול בהם.

רשימת אירועי המסיק שתועדו ע"י יש דין מראשית חודש אוקטובר ועד ליום 27.10.2025 מצורפת ומסומנת נספח 4/ע

תצהירו של מנהל מחלקת השטח של יש דין, מר פראס עלמי מצורפת ומסומנת נספח 5/ע

תצהירה של הח"מ אודות הטיפול באירועים בזמן אמת מצורף ומסומן נספח 6/ע

30. מתוך האירועים שתועדו, 27 היו תקיפות אלימות של מוסקים, איומים על מוסקים ומניעת מסיק ע"י אזרחים ישראלים. ב-12 מהאירועים הנ"ל נכחו בשטח כוחות ביטחון לובשי מדים - חיילים, או אנשי ביטחון של ההתנחלויות – אשר לא עשו דבר כדי לעצור את התקיפות במקרה הטוב ובחלק מהמקרים אף היו חלק מהתקיפה. ברבים מהמקרים, פניות התושבים לתחקירני השטח של העותר ולפעילים אחרים התרחשו בעיצומה של התקיפה, ולעיתים ממש בתחילתה, כאשר הפונים מתחננים שאלה יזעיקו כוחות שיבואו לעזרה. נציין כאן כי כאשר יש בשטח נוכחות של גורמי המשיב 1, המשיבה 2 אינה מגיעה כמעט בכלל, וכאשר אין נוכחות של צבא הגעתה תלויה במיקום, בזמינות ניידות וביכולתה להגיע ללא ליווי. בנוסף, לאיזורים בשטח B, בהם התרחשו רבות מן התקיפות, שוטרי המשיבה אינם מגיעים. בנוסף, אין זה בסמכות המשטרה לטפל במקרים בהם יש בשטח כוחות צבא אשר עומדים מנגד, או מצטרפים לתוקפים. להלן מספר דוגמאות של אירועי אלימות מאז תחילת עונת המסיק הנוכחית, באדמות ובכפרים :

א. ביום 19.10.25 הגיעו חקלאים מתורמוסעיא למסוק באדמותיהם, לאחר שתאמו מבעוד מועד מול המת"ק הפלסטיני מחשש לאלימות מתנחלים. באותו הבוקר נתקבלו אצל תחקירן יש דין ואצל פעילים אחרים, קריאות לעזרה מהמועצה ומתושבים איתם הוא בקשר. התחקירן דיווח על תקיפה נרחבת שמתרחשת באדמות הכפר שבשטח B. מספר ימים לאחר האירוע, כאשר הגיע לכפר לגבות עדות, סיפרו החקלאים לתחקירן יש דין כי חיילים שהיו אמורים להגן עליהם נכחו במקום אך לא עשו דבר. ככל הנראה, כך עלה מדבריהם, השמועה אודות הכוונה לקיים את המסיק עשתה לה כנפיים, ועשרות מתנחלים, חמושים באלות, הגיעו לאדמותיהם מכיוונים שונים ותקפו את המוסקים. תושבים שהיו באירוע סיפרו לנציג יש דין שבמקום להגן על המוסקים, החיילים שהיו בשטח שיבשו את התנועה ולא איפשרו

לעזרה להגיע. במהלך התקיפה, תועד רעול פנים מכה באלה את הגב' עפאף אבו עליא, אם לחמישה כבת 50. כתוצאה מהתקיפה, נגרמו לה שברים קשים בגולגולת ודימום פנימי בראש.

ב. בלילה שבין שישי לשבת, 25.10.2025, התקבלו ביש דין קריאות דחופות לעזרה מתושבים מהכפר אל-מועייר בנפת רמאללה. תושבי הכפר דיווחו כי מתנחלים רבים הגיעו לכפר והם מציתים כלי רכב ותוקפים גם את הבתים. התושבים מסרו שהצבא סגר את הכביש היחידי שאינו חסום בכפר, ומונע מאמבולנסים לעבור, וכן כי רכבי כיבוי אש שהוזעקו מהכפר תורמוסעיא הסמוך נתקלו במחסום אבנים שהתוקפים הציבו טרם ההצתות. בשל מצוקת התושבים, פנתה הח"מ טלפונית למת"ק בנימין. כאשר ניסתה למסור מידע על התקיפה, החיילת בצד השני של הקו מסרה כי ידוע להם שזו מתרחשת, אך כאשר ניסתה הח"מ לדווח על חסימת האמבולנסים טרקה החיילת את הטלפון בפני הח"מ. את המידע אודות חסימת רכבי כיבוי האש לא הספיקה הח"מ למסור כלל. לאחר טריקת הטלפון ניסתה הח"מ את מזלה והתקשרה לחמ"ל של המינהל האזרחי. החייל שענה לטלפון היה אדיב, ומסר שאין לו קשר עם הכוחות, הח"מ ביקשה ממנו, כמעט כטובה אישית, שידבר עם החמ"ל החטיבתי, תוך הנחה שהוא לא יזכה לניתוק הטלפון. החייל הבטיח לעשות כן, ואכן כעשר דקות לאחר מכן, דיווחו התושבים לתחקירן הארגון שאמבולנס של הסהר האדום הגיע אליהם.

להלן תמונות של מחסום האבנים ואחד מכלי הרכב שהוצתו שנשלחו ע"י מועצת הכפר :

ג. במהלך יום שבת, 25.10.2025, הגיעו דיווחים וקריאות לעזרה מאדמות הכפר אל-מניה, שם הותקפו בעלי אדמות ע"י קבוצה גדולה של מתנחלים. חיילים מנעו מאמבולנס של הסהר האדום לפנות חקלאי שנפצע בתקיפה. בהמשך היום הגיעו דיווחים ותיעוד וידאו של תקיפת מוסקים בכופר מאלכ ובדיר ניד"אם. הניסיון בלילה עם המת"ק החטיבתי והשבת הותירו את הח"מ ללא גורם שניתן לפנות אליו.

ד. במוצאי שבת נתקבלו קריאות מצוקה מתושבי הקהילה הבדואית חלת' אל סידר שליד הכפר מוחמאס. תושבים שפנו ליש דין מסרו כי מתנחלים רבים פשטו על הקהילה, הציתו חמישה מבנים, ניפצו זוגיות רכב, גנבו עדר צאן ותקפו באבנים ואלות תושבים פלסטינים ופעילים ישראלים. התושבים שלחו לתחקירן יש דין העתק של צו שטח צבאי סגור. לפי התושבים, הכוחות שהגיעו אספו את התושבים, לקחו את תעודות הזהות ואמרו להם שהם מתכוונים לפנות את הקהילה מבתיהם בגלל הצו. משיצאה השבת, הח"מ פנתה בבהילות לקצין יועמ"ש איו"ש בהודעה, וביקשה שיבהירו לכוחות שצו כזה אינו יכול לשמש לגירוש תושבים מבתיהם. הודות להתערבות המהירה של קצין היועמ"ש, כעבור שעה מסרו התושבים כי הם שוחררו ותעודות הזהות הושבו להם. יצוין כי רוב האוהלים אשר שימשו אותם למגורים נשרפו כליל בתקיפה.

31. 39 מקרים של פגיעה בעצים, גניבת יבול וגניבת ציוד עבודה, או פגיעה אחרת ברכוש של מוסקים תועדו ע"י יש דין מאז תחילת המסיק. עיקר גניבות היבול התרחשו בשטחים שנסגרו בצו ע"י המפקד הצבאי, ובשלו נמנע מהבעלים להגיע לאדמות. כך, בחסות צווי סגירת השטח, ותוך הימנעות מאכיפת הצווים על המתנחלים, מתרחשות גניבות נרחבות של יבול וציוד מסיק. במקרים רבים, הגניבות מתרחשות בעוד בעלי הקרקע מתבוננים מרחוק ומנסים לקרוא לעזרה, אך זו אינה מגיעה. גם פניות של ישראלים אשר מנסים לסייע להם, פעילים ועורכי דין אינן נענות.

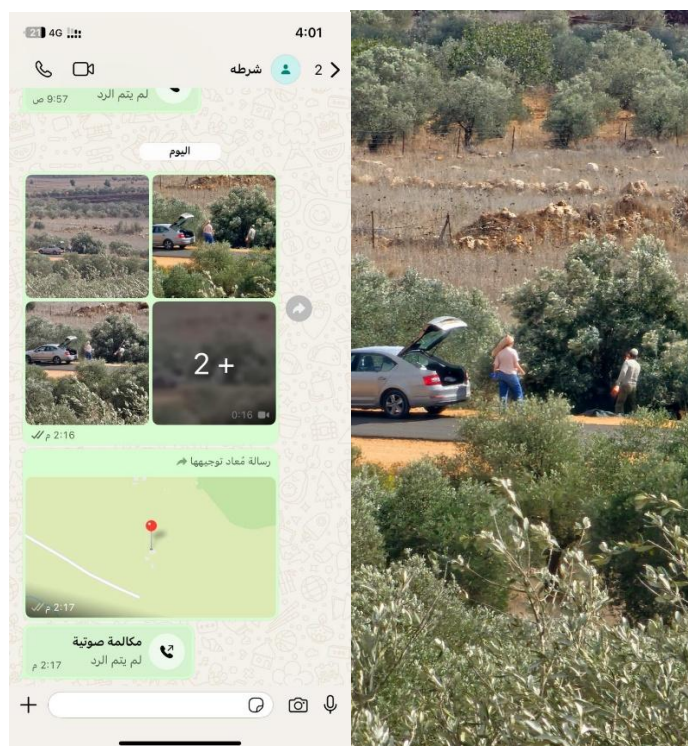
א. ביום שבת 11.10.25 תועד ע"י תושב הכפר בורין אדם, חמוש בנשק ארוך, אשר הגיע לאדמות הכפר בורין ברכב ביטחון שהגיע מההתנחלות יצהר. החמוש גירש שתי קבוצות של מוסקים פלסטינים. לאחר שאלה נאלצו לעזוב, לקח את הזיתים שאספו המוסקים, סולם וציוד מסיק אחר, העמיס אותו על רכב הביטחון ונסע משם לכיוון ההתנחלות. פניה למת"ק הפלסטיני לא הועילה, ומשום שהגניבה התרחשה בשבת, לא היו גם לח"מ אנשי קשר לפנות אליהם.

להלן תמונות המתעדות את האירוע:

ב. ביום ראשון, 12.10.2025, ניסו תושבים מהכפר תורמוסעיא לפנות למוקד 100 של המשטרה ולמת"ק הפלסטיני כאשר ראו כי מתנחלים מוסקים את העצים שבחלקתם, אשר אינם יכולים להגיע אליה ללא תאום. במשטרה הם נענו כי המוקדנים לא מדברים ערבית. ניתן להם מספר טלפון סלולרי, אך לא היה בו מענה, והם שלחו בהודעת וואטסאפ את המיקום ותיעוד של הגניבה. המת"ק הפלסטיני מסר להם שהוא העביר את המידע, אך גם זה לא הועיל. כאשר ראו שהמתנחלים ממשיכים למסוק את עצייהם ללא הפרעה הם פנו לתחקירן יש דין, אשר דיווח לח"מ, אשר פנתה לקצין ביועמ"ש איו"ש באמצעות הוואטסאפ. הקצין התפנה להודעה רק כעבור שעה וחצי והיה נכון לסייע בהקפצת כוחות, אך זה היה מאוחר מידי, משום שכמה דקות לפני כן הגנבים עזבו את החלקה.

להלן תיעוד של המתנחלים מוסקים בחלקה, ושל הפניה למספר שנמסר ע"י המשטרה:

ג. ביום רביעי, 22.10.2025 תיעד תושב הכפר בורין מתנחלים גונבים את היבול מאדמות אשר הגישה אליהם מחייבת תיאום, לפני שהתירו לבעלי האדמות להגיע ולמסוק. פעם נוספת שבחסות צו סגירת השטח ומול עיני התושבים, נגנב היבול מעציהם ופרנסתם נגזלת. גם במקרה הזה פניות לרשויות לא הועילו ושום גורם לא הגיע להפריע לעוסקים במלאכת הגניבה.

ד. בפתיחת עונת המסיק פנו תושבי שכונת תל רומיידה בחברון למת"ק הפלסטיני לבקש תיאום למסיק באדמות. המת"ק הודיעו להם שהוחלט שלא לאפשר להם לגשת לאדמות בכלל השנה. ביום שישי, 24.10.2025 ראו תושבים מהשכונה מתנחלים מוסקים באדמותיהם, אשר סגורות בצו. הם פנו למשטרה ולמת"ק הפלסטיני, במוקד 100 נמסר להם שיעבירו את המידע, אך שוטרים לא הגיעו. תושבים פנו גם לח"מ, בבקשה שתסייע להזעיק עזרה. הח"מ פנתה בשעות הצהריים

בהודעה לקצין מיועמ"ש איו"ש אך הפניה לא נענתה. מאז, ממשיכים מתנחלים למסוק מעת לעת באדמות הסגורות בפני בעליהן, והמשטרה ממשיכה לא להיענות לקריאותיהם.

ה. בצהרי יום שישי, 24.10.2025, נתקבל דיווח מעיריית קבלאן שמתנחלים גונבים זיתים מאדמות הכפר. לפי הדיווח, במספר הטלפון שהקצתה המשטרה לפלסטינים לא היה מענה והם דיווחו למת"ק הפלסטיני, אשר העביר את הדיווח למת"ק הישראלי. כאשר הם נוכחו שהגניבה ממשיכה להתרחש באין מפריע הם פנו ליש דין. הח"מ העבירה את המידע בהודעה לקצין יועמ"ש איו"ש אך לא היה מענה.

32. בנוסף לאירועי האלימות הרבים, תחקירני הארגון תיעדו 7 מקרים בהם המסיק נמנע בעקבות מקרים בהם חיילים גרשו מוסקים, ללא צו, בשטחים אשר מוגדרים כשטחי B.

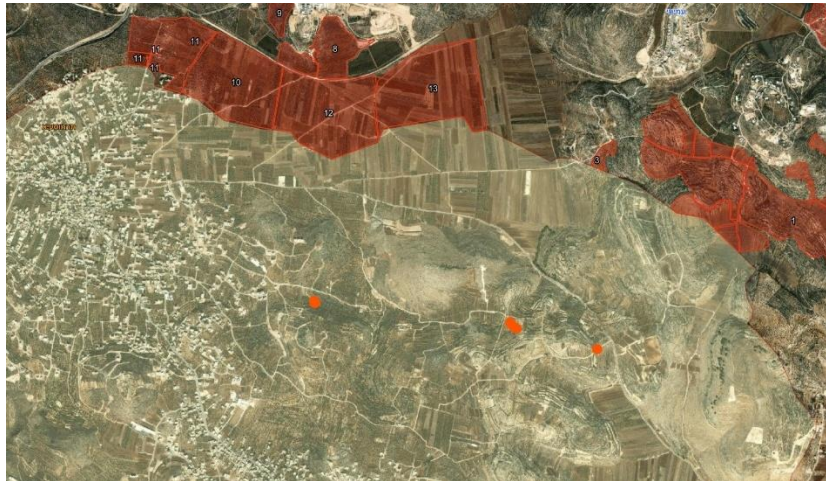
להלן מספר דוגמאות:

א. ביום שישי 10.10.2025, פנו תושבים מהכפר דומא למת"ק הפלסטיני לאחר שחיילים גירשו אותם מאדמותיהם באדמותיהם, אשר ממקומות באזורים ח'לת אל-חסד ואל-חומה, בסמוך לבתי הכפר באיזור המוגדר שטח B, בטענה שנדרש אישור מראש למסוק במקום. המת"ק הפלסטיני פנה למת"ק הישראלי אך לא זכה למענה. פנייה כתובה דחופה בדוא"ל באמצעות עורכי הדין של העותרת מיום שישי, 10.10.2025, לא נענתה עד לכתיבת שורות אלה.

הפניה מיום 10.10.2025 בעניין הגירוש של חקלאי דומא מצורפת ומסומנת נספח ע/7

ב. ביום חמישי, 23.10.2025, הגיעו חקלאים מתורמוסעיא למסוק באדמותיהם אשר בשטח B, שאינן חייבות בתיאום. מתנחל מאחד המאחזים בסביבה, שמו - לפי התושבים - עמישב מלט, הגיע אליהם והודיע להם שאסור להם להיות שם. מעט אחריו הגיעו חיילים וגירשו את המוסקים מכל האדמות שממערב לכפר, בטענה כי יש צו שטח צבאי סגור. את הצו עצמו הם סירבו להציג. בדיקה בצווים שפרסם המינהל האזרחי, העלתה כי אין צו סגירת שטח, המחייב תאום להגעה לקרקעות בהם מסקו. עוד באותו יום פנתה הח"מ לקצין יועמ"ש איו"ש וביקשה את הצו, וכן כי יאפשרו לתושבים למסוק. הפניה לא נענתה. המוסקים ניסו להגיע לאדמותיהם גם בימים הבאים וגורשו באותה טענה. ביום 26.10.2025 פנתה הח"מ בהודעה נוספת לקצין היועמ"ש אך גם פניה זו לא זכתה למענה.

להלן סימון המקומות מהם מגורשים המוסקים על גבי מפה:

33. בשנתיים האחרונות, מאז פרוץ המלחמה הוצבו מחסומים וחסימות בכל הגדה המערבית. נכון להיום ועל-פי המידע שבידנו, רבות מהדרכים החקלאיות בגדה המערבית המובילות לאדמות חסומות בדרכים שונות. חלק מהחסימות הוצבו ע"י המשיב וחלקן ע"י גורמים לא מוסמכים. להלן דוגמא בה פניה דחופה בכתב, על חסימת גישה לאדמות חקלאיות אשר מונעת את המסיק, ומענה המשיב, אשר מתנער מחובתו ואינו מטפל בה כמקרה דחוף, ללא כל נימוק. זה אינו מענה שהולם מוקד חירום.

ביום 9.10.2025 פנה יש דין בעניין חסימה המונעת גישה לאדמות בראס כרכר. במענה מיום 12.10.2025 השיב סגן אבייתר אברהמי כי החסימה לא הוצבה ע"י הצבא ועל כן יש לפנות למנהל האזרחי, לטיפול בה כבניה לא חוקית. מענה זה ניתן בתשובה לפניה שלישית שנשלחה בעניין השער הזה – כעבור כשנתיים מיום הפניה הראשונה. נציין כי לשיטתנו תשובה זו אינה יכולה לעמוד, ומהווה עוד מופע של התנערות מקוממת מאחריות. מי שמוסמך להציב שערים ומחסומים הוא המפקד הצבאי בלבד, לצרכי ביטחון בלבד ומתוקף צו בלבד. הפניית התושבים למסלול של טיפול בשער כאילו מדובר בבניה בלתי חוקית בעיצומה של עונת המסיק – משמעה בפועל – מניעה של המסיק באזור זה. בהעדר הצדקה בטחונית, האחריות להסרת החסימה מוטלת על המפקד הצבאי, ללא קשר לגורם אשר הציב אותה. אחריות זו נובעת הן מחובתו להבטיח את חופש התנועה ואת זכות הגישה לאדמות, והן מכך שחסימת דרכים לא מורשית מהווה סיכון בטיחותי ובטחוני. אך כאמור – הגם שבהפניה למינהל האזרחי ישנה הודאה ברורה של המפקד הצבאי שאין כל צורך ביטחוני בחסימה, בחר המפקד הצבאי שלא לפעול על מנת לאפשר לתושבי ראש כרכר, אשר בשל אותה חסימה שאין מאחוריה כל צורך ביטחוני לא מסקו את אדמותיהם מזה שנתיים, להגיע לאדמתם גם השנה.

פניית העותרת מיום 9.10.2025 ומענה המשיבים מיום 12.10.2025 מצורפות ומסומנות נספח

8/ע

34. חשוב לציין כי ריבוי אירועים של פגיעה במוסקים וברכושם ע"י ישראלים, ומניעת מסיק ע"י הצבא לא התחילו השנה, ותלונות לגבי העדר כתובת אפקטיבית לפניות עולות מידי שנה. אך מאז

פרוץ המלחמה המצב החמיר עד כדי כך, עד שבאיזורים נרחבים בגדה המערבית לא התקיים מסיק כמעט בכלל. להלן נתוני האירועים אותם תיעדה העותרת בשנים האחרונות. נציין גם כאן כי לא מדובר בכלל האירועים שהתרחשו, וככל הנראה אפילו לא קרוב לכך, אלא רק אלו שתחקירני העותרת הצליחו לבדוק ולאמת.

- בעונת המסיק של 2021, בין התאריכים 1.10.2021-15.11.2021, תחקירני השטח של העותרת תיעדו 42 אירועים נפרדים של אלימות מתנחלים, גניבות ופגיעה בעצים.

יכום מלא של אירועי המסיק שתועדו ע"י יש דין בשנת 2021 ניתן למצוא בקישור:

<https://did.li/masik21>

- בעונת המסיק של 2022, בין התאריכים 7.10.2022-30.11.2022. דווחו לתחקירני השטח של יש דין 38 אירועים נפרדים של אלימות מתנחלים, בהם 17 מקרים של אלימות ומניעת מסיק, 8 מקרים של גניבת זיתים, בהם אזרחים ישראלים הקדימו את המוסקים הפלסטינים, מסקו את העצים וגנבו את יבול הזיתים. וכן אירועים של השחתת עצים ורכוש.

סיכום מלא של אירועי המסיק שתועדו ע"י יש דין בשנת 2022 ניתן למצוא בקישור:

<https://did.li/masik22>

- בשנת 2023, עונת המסיק היתה אמורה להתחיל באמצע אוקטובר. לאחר פרוץ המלחמה, נרשמה עליה משמעותית באלימות כלפי פלסטינים בגדה המערבית, הן מצד אזרחים והן מצד חיילים וחיילי מילואים.

במהלך תקופת המסיק תועדו על ידי יש דין 113 אירועים של אלימות כלפי המוסקים הפלסטינים. מהם, ב-42 אירועים מתנחלים או חיילים תקפו פיזית מוסקים פלסטינים, שנאלצו להפסיק את עבודתם. 20 אירועים בוצעו על ידי חיילים בלבד וכללו גירוש מהאדמות החקלאיות ומניעת מסיק, איומים והחרמת ציוד חקלאי. באזורים רבים, הצבא מנע את המסיק גם באדמות שאינן חלק מ"מנגנון התיאום" ואינן קרובות להתנחלויות או מאחזים.

סיכום מלא של אירועי המסיק שתועדו ע"י יש דין בשנת 2023 ניתן למצוא בקישור:

<https://did.li/masik23>

- רמת האלימות הגבוהה נשארה גם בשנת 2024. בין 1 באוקטובר ל-15 בנובמבר 2024 יש דין תיעד 113 אירועים שונים של אלימות, התנכלות, מניעת מסיק או פגיעה בעצי זית וביבול, שבהם היו מעורבים אזרחים וחיילים ישראלים. אירועים אלה התרחשו בכל רחבי הגדה המערבית, על אדמותיהם של 51 כפרים, עיירות ויישובים פלסטיניים. שוב, הנתונים לא מכסים את כל אירועי האלימות הקשורים למסיק שהתרחשו בתקופה זו ברחבי הגדה המערבית, אלא רק את אלה שתועדו ואומתו על ידי יש דין.

ב-68 אירועים מתנחלים וחיילים מנעו בכוח מפלסטינים למסוק את עצי הזית שלהם. בכ-70% ממקרים אלו נכחו במקום אנשי כוחות הביטחון, אולם במקום להגן על המוסקים הפלסטינים כפי שמחויב מתפקידם, הם שיתפו פעולה עם המתנחלים ומנעו את המסיק.

סיכום מלא של אירועי המסיק שתועדו ע"י יש דין בשנת 2024 ניתן למצוא בקישור :
<https://did.li/masik24>

35. הצורך במוקד חירום אינו ייחודי לתקופת המסיק. נביא להלן מספר דוגמאות למקרים מהעת האחרונה, בהם נדרש טיפול מיידי אך לא היה גורם מתאים לכך :

36. חילוץ כלבים אחרי שבעל הבית גורש שלא כדין בתואנת הכרזה על צבאי הסגור :

א. בחודש יולי הציבו מתנחלים אוהלים על אדמתו של תושב הכפר עטארה בשטח B והקימו "מאחז חווה" חדש. מיד עם הקמת המאחז החלו להתרחש פריצות תכופות לבתים ולמבנים חקלאיים של התושבים הפלסטינים באזור.

ימים ספורים לאחר הקמת המאחז, הגיעו חיילים לביתו של ז', הציגו לו צו המודיע על לסגירת שטח למשך חודש ימים סביב המאחז, והורו לו לעזוב את ביתו באופן מיידי. לפי הוראתם, השאיר ז' כמות גדולה יחסית של אוכל ומים לשני הכלבים של המשפחה שהיו עימו, ויצא בחופזה.

כעבור ימים ספורים ביקש ז' לשוב לביתו כדי להאכיל את הכלבים. כאשר הגיע לשער ביתו, גילה שהמנעול הושחת. המתנחל מהמאחז, שראה את ז' הזעיק כוח צבאי, וכאשר אלה הגיעו, הם תקפו את ז' באלימות, ואיימו עליו שלא יעז עוד להתקרב ללא היתר כתוב לבית, ולא – יבולע לו.

ז' ואישתו נבהלו מאוד, ודאגו מאוד לכלבים. הם פנו לאינספור גורמים בבקשה שיסייעו להם לחלץ את הכלבים, בכלל זה הם הגישו תלונה במשטרה, וניסו לפנות למת"ק, אך לא היה כל מענה. ז' פנה לח"מ, אשר ניסתה משך ימים ארוכים לסייע לו להגיע לביתו בביטחה כדי לחלץ את הכלבים. חלפו כמעט שבועיים, אשר במהלכם פרצו תושבי המאחז החדש לביתו של ז', השחיתו אותו, גנבו את כל רכושו, ז' הגיש מספר תלונות למשטרה, הח"מ ופעילים למען זכויות בעלי חיים ניסו לפנות לכל גורם שיכלו לחשוב עליו. בנוסף, שלחה הח"מ הודעות רבות לקצין יועמ"ש איו"ש, אשר נגזר עליו לשמש בעל כורכו גם כפניות ציבור - רק משום שהוא הגורם היחיד כמעט בצבא שיש לח"מ את פרטי הקשר שלו. אמנם, בע"פ נמסר כי הצו אינו חל על מרשי, אך למרות בקשות חוזרות, היתר בכתב לא הונפק. לאחר שנשלחה גם פניה בכתב, התקשר אליה נציג יועמ"ש איו"ש ואמר כי כוח מהחטיבה ילווה עוד באותו הערב את ז' לחלץ את הכלבים. וכך היה.

פניית העותרת בעניין הכלבים ומענה מטעם המשיב מצ"ב ומסומנים נספח ע/9

ב. כאנקדוטה נוספת נציין כי המאחז פונה פעמיים ונבנה מחדש עוד באותו היום והוא קיים עד היום. התושבים הפלסטינים לא שבו עוד לבתיהם מאימת השכנים החדשים, וכן משום שהנזק שנגרם לבתים בשל הפריצות החוזרות של המתנחלים אליהם, בחסות צו הסגירה הוא כה גדול, שנדרש לתקנם כדי שיהיו ראויים למגורים שוב. בזמן ניסיון הפינוי השני, ביום 17.10.2025, ראו שכניו של ז' שהמתנחלים פורצים שוב לביתו וכי הם מחביאים בתוכם את כל הצאן. ז' ידע כי כל עוד הצאן נותר בשטח, המאחז יקום מיד חזרה. פנה ז' לכל מי שיכול היה כדי לעדכן אודות מיקום הצאן. למשטרה, למת"ק הפלסטיני. הח"מ

אף שלחה הודעה בעניין לקצין מיועמ"ש איו"ש, אך המידע לא הגיע והצאן לא נתפס, והמאחז הוקם מחדש באותו היום.

37. התעמרות בנהגים במחסום ליד קראוות בני חסאן :

בשעות הערב ב- 28.9.2025, הגיעו פניות לפעילי זכויות אדם, וכן פורסם תיעוד ברשתות החברתיות, ובו נראים נהגים פלסטינים כורעים ומחפשים את מפתחות כלי הרכב שלהם בעלטה, בין השיחים שבשולי הדרך, לאחר שחיילים במחסום מאולתר ליד קראוות בני חסאן השליכו את המפתחות במסגרת הבדיקה במחסום. הח"מ קיבלה את הפניה, אך בשל השעה המאוחרת לא הרגישה נוח לפנות לקצין יועמ"ש איו"ש, ולא היה גורם אחר אליו ניתן לפנות כדי שיורה לעצור את ההתעללות מיד.

את התיעוד לאירוע ניתן למצוא כאן :

<https://www.facebook.com/share/v/1FEfqB8Skh/?mibextid=wwXIfr>

להלן תמונות מהסרטון :

38. מניעת מעבר במחסומים בחברון :

ביום 24.8.2025, פנו תושבי חברון לח"מ בעקבות סגירה מוחלטת של שני מחסומים בחברון, ללא התראה מוקדמת. ביום 9.9.2025 פנה ע', תושב חברון לאחר שחייל במחסום הודיע לו שאינו רשאי לעבור לביתו כי היה מלווה בעיתונאי. בשני המקרים פנתה הח"מ לקצין יועמ"ש איו"ש.

על סגירת המחסומים מסר הקצין כי החטיבה לא הורתה לסגור את המחסומים. בעניין ע' – זמן קצר לאחר הפניה הותר לו לעבור. בשני המקרים הללו לא היה כל עניין משפטי, והסיבה היחידה שקצין היועמ"ש היה הכתובת לפניה היא שאין גורם אחר לפניות דחופות מעין אלה.

39. סגירה הרמטית של הגישה לתג'מוע רומאנה :

הגישה לקהילת תג'מוע רומאנה היא באמצעות דרך יחידה המובילה לכביש הראשי ולכפר האם שלהם, א-דיוכ אל-פוקה. בחודש יולי 2025 הוצבו שתי קוביות בטון בצידי דרך הגישה היחידה לקהילה, וביניהן שער ברזל. המפתח לשער נמצא בידי רבש"ץ ההתנחלות מבואות יריחו.

בראש השנה נעל הרבש"ץ את השער, למשך שלושה ימים רצופים, ללא אזהרה וללא צו. אנשי תג'מוע רומאנה היו נתונים תחת סגר מוחלט, מנותקים מכל סביבתם. אין יוצא ואין בא, אלא בהליכה רגלית בדרך לא סלולה של מספר קילומטרים. בהמשך, המשיך הרבש"ץ לסגור את השער כרצונו, התושבים אינם יודעים מתי דרך הגישה היחידה שלהם תיחסם בפניהם, ולמעשה חייבים נתונים לחלוטין לגחמותיו של אותו רבש"ץ.

תושבי הכפר עשו פנו למת"ק הפלסטיני, אשר פנה למת"ק הישראלי, שמסר שאין במקום חסימה מאושרת על ידי הצבא. אך בזאת הסתכם הטיפול של המת"ק. אף גורם לא טרח לפעול להסרת החסימה ולעצור את הכליאה הלא חוקית של התושבים.

בהעדר מוקד לפניות חירום ובשל החג, גם לח"מ לא היה לאן לפנות, ורק ביום 29.9.2025 פנתה במכתב למפקד הצבאי. המכתב לא נענה, וגם לא פניות נוספות מהימים 12.10.2025 וה- 16.10.2025. השער עוד נסגר ונפתח לפי רצון הרבש"ץ וכאשר השער סגור אין כתובת לפנות להסרת הסגר הלא חוקי.

פניות העותר מצורפות ומסומנות נספח ע/10

ה. מיצוי הליכים

40. ביום 12.8.2025 פנה העותר למשיב 1, ליועץ המשפטי לאיו"ש ולמפקד מחוז ש"י של משטרת ישראל, בבקשה מקדימה לקראת עונת המסיק הקרבה. בפניה זו פורטו בהרחבה הכשלים החוזרים ונשנים הנוגעים לחוסר הגנה על חקלאים פלסטינים, לאלימות מתנחלים ולמניעת גישה לאדמות. דגש הושם גם על קריסת מנגנוני הפניה לצבא ולמשטרה בזמן אמת. העותרת התריעה כי מזה תקופה ארוכה לא קיים כל גורם שניתן לדווח לו בעת אירוע אלימות או פגיעה ברכוש, וכי המוקדים הקיימים: מוקד המינהל האזרחי, פניות הציבור של פיקוד המרכז והחמ"לים הצבאיים אינם נגישים או מסרבים לקבל פניות מפלסטינים ומנציגי ארגוני זכויות אדם. העותרת הדגישה כי בהיעדר פרטי קשר מעודכנים לגורמי האכיפה, החובה להגן על התושבים המוגנים מתרופנות מתוכן, וביקשה כי יועמד לרשותה דף קשר עדכני שיאפשר דיווח ישיר ואפקטיבי בזמן אמת.

פניית העותר מיום 12.8.2025 מצורפת ומסומנת נספח ע/11

41. ביום 21.9.2025, משהפנייה הראשונה לא נענתה, שיגר העותר מכתב תזכורת לגורמים הנ"ל. בפנייה זו חזר והתריע כי אין גורם בצבא או במשטרה הנוטל אחריות לטיפול באירועים בזמן אמת, וכי שני מוקדי הפניות הציבוריים הפועלים : של פיקוד המרכז ושל המינהל האזרחי, הנם חסרי תועלת, שכן הם פועלים בשעות מצומצמות, אינם מוסמכים לטפל באירועים דחופים ואינם מספקים מענה אפקטיבי. מצב זה, מותיר את האוכלוסייה הפלסטינית ואת הארגונים במצב אבסורדי של "אין עם מי לדבר".

פניית העותרת מיום 21.9.2025 מצורפת ומסומנת נספח ע/12

42. ביום 28.9.2025 התקבל מענה מאת לשכת היועץ המשפטי לאיו"ש לפניות העותר. המענה, שנחתם בידי סא"ל אלחי בן פלד, פירט בהרחבה את היערכות הצבא לעונת המסיק לשנת 2025, ובכלל זאת קיום עבודת מטה משותפת לפיקוד, למינהל האזרחי ולגורמים המשפטיים, מיפוי מוקדי החיכוך, הוצאת צווים לקביעת אזורים הדורשים תיאום, והנחיות למפקדים בדבר חובתם להגן על זכויות הקניין של התושבים הפלסטינים ולמנוע פגיעה בהם. המכתב חזר והדגיש את האיזון שעל הצבא לשמור בין חובתו להגן על התושבים המוגנים לבין שיקולי הביטחון והצורך במגבלות תנועה בשל המלחמה.

43. המענה לא כלל כל התייחסות עניינית לבעיה המרכזית שהועלתה בפניות : היעדר מנגנון דיווח או תקשורת יעיל ובעל סמכות לטיפול באירועים בזמן אמת עם גורמי הצבא, והעובדה כי אין כיום גורם שניתן לפנות אליו כאשר מתרחשים אירועי אלימות, גניבה או מניעת גישה. המענה לא כלל פרטי קשר. תחת זאת, נכתב כי באירועים שבהם מעורבים ישראלים, משטרת ישראל היא הגורם האחראי לטיפול באכיפת החוק והסדר, ואילו כוחות הצבא אחראיים על ה"מעטפת" בלבד.

44. אשר לטיפול במקרים חריגים, נמסר כי "במקרים חריגים רצוי לעדכן במיידית את כוחות הצבא, באמצעות הקישור הפלסטיני, בכל אירוע חריג המתרחש בשטחי המסיק, שכן הדבר יסייע בהיערכות אל מול אירועים ובהתמודדות עמם. עוד, במקרים בהם עולה צורך חריג שמצדיק תיאום ישיר מול גורמי המנהל האזרחי, יש לפנות למנהל האזרחי בכתובת : mnz@mgar.co.il, תוך ציון הסיבה לפניה ישירה לתיאום מול גורמי המת"ק, שלא באמצעות גורמי התיאום הפלסטיני, ומסמכים מתאימים, לרבות ייפוי כוח."

המענה מאת יועמ"ש איו"ש מיום 28.9.2025 מצורף ומסומן נספח ע/13

45. ביום 19.10.25 נתקבל מענה מאת המשיבה 2, (או טיוטת מענה, כפי שעולה מהאמור בפתוח), שמתוארך ליום 28.9.2025. לפי המסמך, בעת חירום ניתן להתקשר למוקד 100. אלא אם מנסים להתקשר ממנוי של חברת סלולר פלסטינית – אז השיחות לא יגיעו למשטרת ישראל, אלא למשטרה הפלסטינית הנעדרת סמכויות בעניינים מעין אלה. עוד נכתב שם כי לנוכח פסק דינו של בית המשפט הנכבד בבג"ץ 8117/23 **נואג'עה נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית** (29.7.2024), החליטה משטרת ישראל על הקצאת קו טלפון ייעודי למשל"ט מחוז יהודה ושומרון של

המשטרה. הקו המדובר מאויש על ידי מוקדן בודד לאורך כל שעות היממה, והוא האמון על מתן מענה לאירועים דחופים. במענה הודגש כי, המוקדן אשר מפעיל את קו הטלפון הייעודי, לא יכול לטפל בכמה פניות במקביל.

46. כמו כן נכתב כי במקרים בהם עולה בידי התושבים לפנות למשטרה כאשר מתרחש אירוע חירום, משתדלת המשטרה להגיע לשטח: "למעט במקרים שבהם הדבר אינו מתאפשר בשל נסיבות אובייקטיביות, משטרת ישראל מגיעה לכל זירת אירוע אשר דווח לה בזמן אמת על אודות עבירה המבוצעת במקום, תוך ניסיון לחבור למודיע ולקורבן העבירה, וזאת גם לשם איסוף ראיות בזירת האירוע. במיעוט המקרים, הגעה לזירת האירוע אינה מתאפשרת, וזאת בשלם לב לקשיים הנובעים מהנסיבות הביטחוניות במרחב ומתוואי השטח. כן יצוין כי במקרים שבהם הדיווח על אודות אירועים מתבצע בדיעבד, קיים בדרך כלל קושי מובנה לאסוף ראיות בזירת האירוע. במקרים אלה, הגעת כוח משטרה לזירת האירוע, אשר באה מטבעה על חשבון זמינות כוחות המשטרה המוגבלים במרחב הנדרשים לתת מענה לאירועים נוספים, מתבצעת כאשר בהתאם לשיקול דעת גורמי החקירה הדבר עשוי לסייע למאמצי חקירת האירוע, ובשים לב לנסיבות האירוע, מהותו וחומרתו ולשיקולים מבצעיים נוספים".

47. באשר להגשת תלונה נמסר כי "יש באפשרות המתלוננים להגיש תלונה במשטרה ככל שהם סבורים שיש הצדקה להגשת תלונה בעניין אירועים אלו, ומשטרת ישראל מטפלת בתלונות בהתאם לשיקול דעתה המקצועי ולממצאים הראייתיים הרלוונטיים.

אפשרות נוספת להגשת תלונה הינה באמצעות השוטרים המוצבים בכל המת"קים ואשר אליהם ישנה גישה חופשית לפלסטינים, או באמצעות המשטרה הפלסטינית אשר מעבירה את התלונות למשטרת ישראל."

מענה המשטרה מצורך ומסומן נספח ע/14

48. במאמר מוסגר, נציין שבניגוד לנטען בתגובת המשטרה, המת"קים סגורים מאז פרוץ המלחמה, לא ניתן להגיש בהם תלונות, או לקבל בהם שירותים אחרים שסופקו בעבר. בנוסף, כאשר נציג יש דין העביר את מספר הטלפון הייעודי של המשטרה, הם טענו שלא היה בו מענה.

49. ובכל אופן, דרישת העותרים כי ימסרו לה פרטי קשר של גורמים האמונים על טיפול במקרי חירום נותרה ללא מענה, ומכאן עתירה זו.

הטיעון המשפטי

50. כאמור בראשית עתירה זו, בהינתן הקביעות בפסק הדין המנחה בעניין מוראר, אין מחלוקת של ממש בשאלת חובותיהם של המשיבים להגן על האוכלוסייה המוגנת ועל רכושה, לשמור על הסדר הציבורי, לאכוף את החוק ולאפשר גישה לאדמות מתוקף הדין הבינלאומי. השאלה שעומדת לפתחו של בית המשפט הנכבד הינה האם המשיב 1 עומד בחובותיו כאשר הוא נמנע מלהעמיד גורם אשר אחראי לטיפול בפניות דחופות, ונמנע מלפרסם פרטי קשר של גורם, שתפקידו לקבל

מידע אודות המתרחש בשטח, ולפעול במקרה הצורך מול גורמי המשיבים כדי למנוע הפרות של זכויות יסוד.

51. טענת העותרת היא שבהעדר גורם שממונה על הגנה על פלסטינים ורכושם, אשר בסמכותו להורות לכוחות בשטח מטעם המשיב 1 ולגורמים מטעם המשיבה 2 לפעול כדי לתת מענה להפרות ברורות אשר מתרחשות בזמן אמת, הרי שהצהרותיו של המשיב 1 בדבר מחויבותו לקיום חובותיו לפי בעניינים הללו נותרות בגדר מילים בלבד, והנחיות ונהלים שאמורים להגשים את החובות הללו, הגם שאלה מחודדים חדשות לבקרים בעקבות ההפרות החוזרות, הם נשארים הלכה למעשה אות מתה.

52. המשיבים מחוייבים להפעיל את סמכותם לפי הכללים הבסיסיים של המשפט המינהלי, לקבוע ולפרסם נהלים לטיפול במקרים של הפרת זכויות אדם אשר דורשים התייחסות דחופה, ולפרסם פרטי קשר זמינים של הגורמים הרלוונטיים האמונים על הפעלת הסמכויות הללו כדי שיוכלו להגיב לאירועים באופן שישמור על זכויות היסוד של התושבים המוגנים.

53. למען הסדר הטוב, נזכיר בקצרה כי מערכת הדינים שחלה בשטח היא זו של דיני הכיבוש - דיני התפיסה הלוחמתית (Belligerent Occupation), (ראו, עניין מוראר), וכי דינים אלה מעוגנים בעיקר באמנת האג בדבר דיניה ומנהגיה של המלחמה ביבשה משנת 1907 והתקנות הנספחות לה (להלן: "תקנות האג"), באמנת ג'נבה הרביעית בדבר הגנה על אזרחים בעת מלחמה משנת 1949 (להלן: "אמנת ג'נבה הרביעית"), בהוראות המינהגיות הקבועות בפרוטוקולים הנלווים לאמנות ג'נבה משנת 1977 ובעקרונות הכלליים של המשפט הבינלאומי.

54. המשיב 1, הוא העומד בראש הממשל הצבאי שהוקם בשטח עם כיבושו, כאשר המשיבה 2 פועלת בשטח זה מכוח הסמכת המשיב 1 וכפופה לאותן הגבלות.

55. עוד נזכיר, כי הדין הבינלאומי ההומניטרי נועד להסדיר את כל מצבי הלחימה. משום שכיבוש הינו מצב רע, אך הכרחי, אשר נובע מלחימה, מבקשות האמנות המפרטות את ההוראות באשר לניהול השטח הכבוש להסדיר אותו ולקבוע לו כללים. תכליתם של דיני הכיבוש היא להגן על מי שמצא עצמו תחת שלטון של צבא אויב. לשם כך דיני הכיבוש יצרו סדר שלטוני חדש. משטר זה הינו זמני מטיבו וטבעו, ולכן אין בו את האיזונים והבלמים המאפיינים משטרי קבע. הדין הבינלאומי מסמך את המפקד הצבאי למלא את כל התפקידים שהיו בידיו כל רשויות השלטון טרם הכיבוש. המפקד הצבאי מחזיק בשטח הכבוש סמכויות של מחוקק. הוא משמש כראש הרשות המבצעת של השטח הכבוש, ואף רשאי להקים בתי משפט צבאיים שאמורים לעסוק בענייני ביטחון.

56. לצד מבנה שלטוני אוטוריטרי זה (כלומר, משטר שבו האזרחים לא שותפים לקביעת הנורמות המושלות בהם ואין בו הפרדת רשויות), דיני הכיבוש מטילים על הכובש בלמים וחובות שונים. לעניין עתירה זו, ישנה חובה לשמור באופן אקטיבי על בטחון התושבים המוגנים, וגם להימנע מפגיעה בזכויות היסוד שלהם ולהגן עליהם מפגיעה בידיו אחרים.

57. **תקנה 43** לתקנות האג קובעת את המסגרת הכללית לשליטת הכוח הכובש בשטח כבוש, ומהווה כלל-על ליחסים בין השלטון הצבאי לאזרח של השטח הכבוש (התקנה אף כונתה בספרות "חוקה בזעיר אנפין" של הכיבוש, ראו לעניין זה: בג"ץ 69/81 **אבו עיטה נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית**, פד"י לז(2) 197 (1983)). על פי התקנה, חובתו המרכזית של המפקד הצבאי בשטח הכבוש היא להחזיר ולהבטיח את הסדר הציבורי והביטחון באזור, ועליו לנקוט בכל האמצעים שברשותו לשם כך (ר' גם בג"ץ 10356/02 **יואב הס נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית**, פס' 8 לפסק הדין (פורסם בנבו, 4.3.2004). בהתאם לפסיקת בית המשפט העליון, סמכות זו כוללת הן את הבטחת צרכי הביטחון של הכוח הכובש עצמו והן את הבטחת צרכי האוכלוסייה המקומית הכבושה (בג"ץ 393/82 **ג'מעית אסכאן אלמעלמון אלמעאווניה אלמחדודה אלמסאוליה נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון**, פד לז(4) 785, 797 (1983) (להלן: "עניין ג'מעית אסכאן")). החובה להבטיח את הסדר והחיים הציבוריים חלה על כל תחומי החיים, כנדרש לצורך קיום סדר חיים תקין באזור, וכוללת, כמובן מאליו, את השמירה על בטחון תושביו ועל איכות חייהם (ראו בג"ץ 548/04 **אמנה – תנועת ההתיישבות של גוש אמונים נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש** (2004)).

58. השמירה על הסדר הציבורי מכילה את חובת הרשויות לאכוף את החוק. חובה זו היא מיסודותיו הבסיסיים ביותר של שלטון החוק:

"לא יתואר ממשל תקין, אם אינו שוקד על קיומו של שלטון החוק, כי הוא שבונה את חומת המגן בפני האנרכיה והוא שמבטיח את קיום הסדר הממלכתי. סדר זה הוא היסוד לקיומן של המסגרות המדיניות והחברתיות ולהבטחת זכויות האדם. הללו אינם מתקיימים באווירה של לית דין." (בג"ץ 428/86 **ברזילי נ' ממשלת ישראל**, פ"ד מ(3) 505, 555)

לשם שמירתו של סדר זה, ולשם מתן הגנה לאלה העלולים להיפגע, נדרשים המשיבים להעמיד אמצעי יעיל וזמין להודיע על סיכון או פגיעה.

59. חובתו של המפקד הצבאי, להגן על זכויות האוכלוסייה הנתונה בשליטתו מעוגנת כאמור בדינים ההומניטריים של המשפט הבינלאומי הפומבי. דינים אלה קבועים בסעיף 46 לתקנות האג ובסעיף 27 לאמנת ג'נבה הרביעית.

60. **תקנה 46** לתקנות האג, מטילה על הכובש את החובה לכבד את הזכות לחיים של התושבים המוגנים וכן את החובה לכבד את זכותם לקניין פרטי. על בסיס תקנה זו חזר וקבע בית המשפט העליון כי המפקד הצבאי מחויב להגן על קניין התושבים הפלסטינים וכי הגנה זו כוללת הן חובה להימנע מפעולות הפוגעות בקניינם והן חובה לבצע פעולות המבטיחות שקניינם לא יפגע על ידי אחרים (ראו למשל, בג"ץ 1308/17 **עיריית סלואד נ' הכנסת** (9.6.2020) (להלן: בג"ץ חוק ההסדרה), פס' 40 לפסק דינה של הנשיאה חיות).

61. **סעיף 27** לאמנת ג'נבה הרביעית מחייב לכבד את זכויות התושבים המוגנים, לרבות כבודם, להתייחס אליהם בצורה אנושית ולהגן עליהם מפני כל סוג של אלימות, איומים, פגיעות והפרות

סדר. בבג"ץ 2056/04 מועצת הכפר בית סוריק ואח' נ' ממשלת ישראל, נח(5) 807 (2004) נפסק כי "ביסוד הוראות אלה עומדת ההכרה בערך האדם ובקדושת חייו"

62. החובות הללו מטילות על המפקד הצבאי חובה כפולה: חובה שלילית - בשלה עליו להימנע מפעולות, הפוגעות בתושבים המקומיים. וחובה חיובית - לפיה עליו לעשות פעולות הנדרשות כדין והמבטיחות, כי התושבים המקומיים לא ייפגעו, זוהי החובה להגן. (בג"ץ 4764/04 רופאים לזכויות אדם נ' מפקד כוחות צה"ל בעזה, (2004) פסקה 11).

63. כאשר המשיב 1 אינו מוכן לאפשר למוגנים להודיע לו על הפרת זכויותיהם מצד נציגים של המשיב. למשל, כאשר אין כתובת לטיפול מידי במקרים של מניעת גישה לאדמות ללא צו, המשיב אינו פועל לעצור את הליקוי, ומפר את החובה הראשונה – השלילית. העדר מוקד חירום מרוקן מתוכן גם את החובה החיובית: החובה להגן אינה יכולה להתקיים כאשר המשיב אינו מוכן לקבל מידע על סכנה או פגיעה.

64. בתקופת המסיק – אי קיום החובות שלעיל מהוות פגיעה קשה מוגברת בזכויותיהם של תושבים מוגנים על פי המשפט הבינלאומי ההומניטרי. היבול שנאסף בתקופת המסיק מהווה חלק משמעותי בפרנסה של התושבים הפלסטינים, לכן הימנעות המשיב מהבטחת הגישה לאדמות ושמירה על המוסקים פוגעת ביכולתם למסוק את עציהם ולהנות מפירות קניינם, וכתוצאה מכך נגרמת פגיעה קשה בזכותם לעבוד ולהתפרנס בכבוד. בנוסף לפגיעה בזכותם של התושבים המוגנים לפרנסה, פעולות המשיב אף מהוות פגיעה בזכותם של העותרים לקיום אנושי בכבוד וכן פוגעת ביכולתם לשמור על אורחות חייהם ועל תרבותם של החקלאים (סעיף 27 לאמנת ז'נבה).

65. בנוסף לדין הבינלאומי ההומניטרי, חלים על השטח הכבוש גם דיני זכויות האדם. בית הדין הבינלאומי לצדק חזר על קביעתו לגבי התחולה בחוות הדעת המייעצת בעניין הכיבוש הישראלי מיום 19.7.2024:

"The Court observes that Israel remains bound by the ICCPR the ICESCR in respect of its conduct with regard to the Occupied Palestinian Territory."

Legal Consequences arising from the Policies and Practices of Israel in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, Advisory Opinion of 19 July 2024 (pp 100)

66. כמו כן, בחוות דעתו זו התייחס בית הדין הבינלאומי לצדק גם לתחולת האמנה הבינלאומית בדבר ביעור כל צורות ההפליה הגזעית (להלן גם: "CERD"), וקבע כי היא מחייבת את ישראל כאשר היא מפעילה את סמכותה מחוץ לשטחה הריבוני, והחיל אמנה זו ביחס למדיניותה ופעולותיה של ישראל בשטח הפלסטיני הכבוש, ובפרט בגדה המערבית (ר' פס' 101 לחוות הדעת וכן פרק D לחוות הדעת בכללותו, בפס' 229-180, ובפרט פס' 229-223).

67. לאחר שסקרנו את חובות המשיבים ומקורותיהן, נשוב לדברים הברורים שקבע בית המשפט הנכבד בעניין **מוראר** :

68. "אין אפוא ספק, כי על המשיבים לפעול בכל האמצעים העומדים לרשותם על מנת להגן על ביטחונם של החקלאים הפלסטינים המגיעים לעבודה באדמותיהם וכן עליהם לפעול על מנת להגן על זכויותיהם הקנייניות של העותרים לבל תיפגענה שלא כדין. הגם שאין בידו של בית משפט זה לקבוע מה יהיה היקף הכוחות שיוקצה למשימות אלה ומה יהיו הפעולות המבצעיות שיינקטו, הרי שבידינו לומר כי ההגנה על ביטחונם וקניינם של התושבים המקומיים היא מהחובות הבסיסיות ביותר המוטלות על המפקד הצבאי בשטח".

(ראו גם בג"ץ חוק ההסדרה ; בג"ץ 5439/09 **אחמד עבדאלקאדר נ' ועדת העררים הצבאית שלפי צו בדבר וועדות עררים מחנה עופר** (20/03/12))

69. משלגבי החובות נפסק כבר כי אין ספק מה הן, נשרטט את גדרי המחלוקת, והיא : האם המשיבים מקיימים את "חובותיהם הבסיסיות ביותר", כאשר המשיב 1 ביטל, הלכה למעשה, כל ערוץ תקשורת פורמאלי מטעמו עם התושבים המוגנים ועם ארגונים ופעילים המבקשים לסייע להם, ונמנע מלהציב גורם בעל סמכות לדאוג לקיומן של החובות האלה. המשיבה 2, העמידה ערוץ תקשורת אך זהו אינו פיתרון מספק, בודאי שלא במקרים שמתרחשים במקומות שאינה יכולה להגיע אליהם או שאינם בסמכותה.

חובות המשיבים מתוקף הדין המינהלי הישראלי

70. על המפקד הצבאי ועל הרשויות הישראליות שפועלות תחתיו ומקיימות את הממשל הצבאי בשטח הכבוש חלים גם עקרונות המשפט המנהלי הישראלי ועל נציגי המשיב לנהוג על פי אמות המידה המתחייבות מעובדת היותם חלק מרשויות המנהל הישראלי. (ראו לעניין זה בג"ץ 358/88 **האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' אלוף פיקוד המרכז**, פ"ד מג(2) 529, 536-537 (1989); בג"ץ חוק ההסדרה, בפסקה 5 לפסק דינה של הנשיאה חיות)

71. עקרונות אלה כוללים בין היתר את החובה לפעול בהגינות, להימנע משקילת שיקולים זרים, את איסור ההפליה, את עקרון השקיפות וכן את החובה לנהוג בסבירות.

72. בית משפט זה עסק בשנתיים האחרונות לא פעם באזלת ידם של המשיבים בטיפול בתקיפות חוזרות נגד תושבים מוגנים ורכושם. פעם אחר פעם חזר בית המשפט הנכבד על חובת המשיבים להגיב באופן **אפקטיבי** כאשר מתקיימת הפרת חוק.

"גורמי הצבא והמשטרה הפועלים באזור יהודה ושומרון מחויבים לפעול להגנה על התושבים המוגנים של האזור מפני אלימות או הפרה של החוק – הן מכוח עקרונות הדין הבינלאומי החלים במקום והן מכוח עקרונות יסוד שלטון החוק. ברי כי מצבים שבהם תושבים טוענים כי הם חשופים להתקפות פיזיות חוזרות ונשנות עליהם ועל רכושם הם חמורים וחייבים לזכות להתייחסות אפקטיבית של גורמי

אכיפת החוק" (בג"ץ 8117/23 נואג'עה ראש מועצת הכפר סוסיא נ' מפקד כוחות

צה"ל בגדה המערבית (29.7.24) בפסקה 13).

73. הקשר ההדוק והמובן מאליו בין טיפול אפקטיבי בהפרות של זכויותיהם של מוגנים, במענה יעיל לבעיות דחופות, נדון בבג"ץ 8963/23 מחמד כעאבנה נ' שר הביטחון (3.2.2025):

"ביום 17.4.2024 התקיים בפנינו הדיון בעתירה. במהלך הדיון התברר במיוחד הקושי של העותרים ליצור קשר מידי עם כוחות הביטחון ב"זמן אמת", כאשר מתרחשים אירועי אלימות המצריכים התערבות לצורך שמירה על שלום. בהתייחס לכך נטען כי בשיחות שביצעו העותרים למוקד 100 של משטרת ישראל נמסר להם כי מקרים מהסוג המתואר בעתירות – שבהם לעתים משתתפים ישראלים לובשי מדים – מטופלים על-ידי גורמי הצבא. מנגד, המשיבים הדגישו את החשיבות של פנייה למשטרה ולהגשת תלונה בכל מקרה ומקרה לצורך הבטחת הטיפול באירועים".

74. בעקבות הקושי ליצור קשר עם המשיבה 2, התמקד הדיון בעניין זה. העתירה נמחקה כאשר המשיבים החליטו להקצות מספר טלפון ייעודי:

"בשלב זה, אנו סבורים כי דין העתירה להימחק. בהתחשב בהתפתחויות שפורטו, טענות הצדדים התמקדו כעת בהפעלתו של קו טלפון ייעודי שיוכל לתת מענה לצרכי האוכלוסייה הפלסטינית באירועי חירום. שאלת האפקטיביות של הפתרון האמור תוכל להיבחן בחלוף הזמן, וההליך הנוכחי אינו המסגרת המתאימה להוסיף ולברר זאת. חזקה על המשיבים כי ינקטו בכל הפעולות הדרושות להבטחת שלום של העותרים ולמתן מענה מלא ויעיל לפניותיהם – גם בזמן אמת, בעת התרחשותם של אירועי אלימות והפרת חוק. למותר לציין כי קו הטלפון הייעודי הוא אך אמצעי אחד למימוש חובותיהם בהקשר זה".

75. כפי שפירטנו בהרחבה לעיל, הקו הייעודי של המשיבה 2 אינו אפקטיבי דיו ומהפניות מהשטח לתחקירני הארגון עולה כי הקושי לתפוס את המשטרה עודו קיים. בנוסף, הקו אינו נותן מענה למקרים דחופים שאינם בסמכות המשטרה, או לאירועים שמתרחשים באזורים שהמשיבה 2 אינה מגיעה אליהם, או כאר חיילים או לובשי מדים אחרים נוכחים באירוע אך לא פועלים לעוצורו.

76. חובתו של המשיב 1 לפעול כדי לתת מענה אפקטיבי, הינה חובה מוגברת נוכח תפקידו המיוחד כרשות שלטונית לכל דבר ועניין ביחס לגדה המערבית, האמונה על צרכיהם הדחופים ושאינם דחופים של מיליוני תושבים מוגנים. זאת, תוך מימוש סמכויות רחבות הנוגעות לכל תחומי החיים.

77. הימנעות המשיב 1 מהעמדת גורם אשר תפקידו ואחריותו לקלוט מידע מהשטח אודות אירועים או בעיות אשר בגינם נפגעות זכויות יסוד של מוגנים, וכן גורם אשר תפקידו הינו מתן מענה

אפקטיבי לפניית דחופות, יוצרת חסם כמעט מוחלט בין התושבים המוגנים לבין מקבלי ההחלטות בענייניהם. היעדר המענה השיטתי יוצר חסם כפול: גם היעדר שקיפות לגבי חוקיותו של המצב הקיים (כמו במקרים של מניעת גישה ללא צו), ולגבי נהלי הטיפול באירועי חירום, וגם שלילת האפשרות מהתושבים לדעת האם המשיב בכלל מודע להפרה ואם בכוונתו להושיט לו עזרה. כאשר מדובר באוכלוסייה התלויה בכל תחומי חייה בממשל הצבאי, חסמים אלה הופכים את כלל הטיפול בבעיות דחופות לשרירותי, וההתנהלות של המשיב חותרת תחת החובה המינהלית לפעול בנגישות ושקיפות.

78. החובה להעמיד מענה מקצועי וזמין הינה כה בסיסית, עד שבישראל בחר המחוקק להחיל אותה גם על גורמים פרטיים המספקים שירותים מסויימים, ואף קבע בחוק את הסטנדרטים להפעלתם, ובהם החובה כי השירות ינתן באמצעות מספר חינמי, ועד לרמת מספר הדקות שמותר לתת לפונה להמתין עד שזוכה למענה אנושי יעיל. (חוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981, סעיף 18ב). חובה זו מתקיימת על אחת כמה וכמה, כאשר מדובר ברשות שלטונית ובעניינים הנוגעים לזכויות יסוד.

79. מושכלות יסוד היא שעל מנת שרשות תעמוד בחובותיה כלפי הציבור, עליה להעמיד לעניין זה ממונה ליישום החובה. כך, למשל, מחייב סעיף 3 לחוק חופש המידע, תשנ"ח-1998, כי רשות מקומית תעמיד ממונה על יישום החוק. גם החוק למניעת הטרדה מינית, תשנ"ח-1998 מטיל בסעיף 7, חובות מפורטות על מעסיקים למניעת הטרדות מיניות, ובין השאר נקבע כי על מעסיק לקבוע דרך יעילה להגשת תלונות ולטיפול בהטרדות.

80. כאשר רשות לא מאפשרת פניה אליה, היא ממילא גם לא משיבה, ולא עומדת בחובתה לנמק את החלטותיה. כל ההימנעויות הללו חותרות תחת החובה להגינות של הרשות המינהלית – המענה בכלל וההנמקה בפרט הן תנאי לקבלת החלטה רציונלית ולא שרירותית, ומחייבת את הרשות לחשוף את הטעמים האמיתיים שעמדו ביסוד החלטתה (ר' דפנה ברק ארז **משפט מנהלי** 425 (כרך א, 2010)). כאשר הרשות נמנעת מלאפשר פניות אליה, וממילא גם נמנעת מלהשיב לפניית, היא פועלת בחוסר תום לב ותוך ניצול מעמדה הדומיננטי.

81. הימנעות עקבית ממענה שוללת מהתושבים – שהם כאמור אוכלוסייה מוגנת שנדרשת להגנה משפטית משמעותית – את היכולת הבסיסית להסתמך על כללים ברורים של אכיפת חוק, ומותירה אותם נתונים להתנהלות שרירותית, ללא שקיפות או פיקוח. בכך הופכת החובה לאכיפת החוק ולשמירה על הסדר הציבורי ריקה מתוכן, תוך פגיעה קשה בזכות לאמצעי הגנה בסיסיים.

82. גם עקרון השוויון נפגע אנושות. האוכלוסייה הישראלית המתגוררת בגדה המערבית נהנית מגישה ישירה למשיבים. הגישה שלהם למשיב 1 היא באמצעות הרבש"ץ, המועצות המקומיות וכוחות ההגמ"ר. בנוסף, אין להם את ההגבלות הטכניות בגישה למשיב 2. הפער הזה מבטא את המחויבות העמוקה של המשיבים ביחס לשלומם ולביטחונם של התושבים הישראלים, מול מידת המחויבות הנמוכה מאוד בפועל לחובתם להגן על התושבים הפלסטינים.

83. ולבסוף נציין שהחלטה לאיין לגמרי את כל אמצעי התקשורת, נעשתה גם היא בהפתעה, ללא פרסום וללא הנמקה, ללא הפניה לגורם רלוונטי אחר. המשיב 1 החליט לשמוט את חובותיו כלפי התושבים המוגנים ולעצום את עיניו באשר למה שקורה באזור שתחת ניהולו. אמצעי הקשר שמעמיד המשיב 1 אינם אפקטיביים כלל, ואינם מתאימים לפניות דחופות. על כן, המנגנון הקיים נגוע בפגם מנהלי של חוסר סבירות קיצונית. בנוסף, לנוכח הפער במענה כאשר נדרשת התערבות דחופה בעניינם של ישראלים בשטחים, מדיניות המשיבים בעניינם העמדת פרטי קשר נגועה באפליה חמורה.

84. אשר על כן, בית המשפט הנכבד יתבקש ליתן צו על תנאי כמבוקש ולדון בעתירה בהקדם האפשרי.

30 לאוקטובר 2025

רוני פלי, עו"ד

ב"כ העותר